

व्यष्टि *f.* 1 Individuality, singleness. -2 Distributive pervasion. -3 (In Vedānta phil.) An aggregate or whole viewed as made up of many separate bodies (opp. समष्टि *q. v.*); समाष्टिरीशः सर्वेषां स्वात्मतादात्म्यवेदनात् । तदभावात्ततोऽन्ये तु कथ्यन्ते व्यष्टिसंज्ञया ॥ Pañchadaśī 1. 25.

व्यष्टम् Copper.

व्यस्य 4 P. 1 To toss about, scatter, cast or throw asunder; dispel, destroy; प्राप्ते व्यालतमान् व्यस्यन् भुजङ्गेभ्योऽपि राक्षसान् Bk. 8. 116; 9. 31. -2 To divide into parts, separate, arrange; स्वयं वेदान् व्यस्यन् Pt. 4. 50; विव्यास वेदान् यस्मात् स तस्माद् व्यास इति स्मृतः Mb.; R. 10. 81. -3 To take separately or singly; see व्यस्त below. -4 To throw over, overturn, upset. -5 To expel, remove, drive away.

व्यसनम् 1 Casting away, dispelling. -2 Separating, dividing. -3 Violation, infraction; शीलव्यसनमेतत्ते नाभिजानाम्यहं पुरा Rām. 2. 12. 57; Ki. 3. 45. -4 Loss, destruction, defeat, fall; defection, weak point; अमात्यव्यसनम् Pt. 3; स्वबलव्यसने Ki. 13. 15; Śi. 2. 57. -5 (a) A calamity, misfortune, distress, evil, disaster, ill-luck; अज्ञातभर्तृव्यसना मुहूर्तं कृतोपकारेव रतिर्भवत् Ku. 3. 73; 4. 30.; R. 12. 57. (b) Adversity, need; स सुहृद् व्यसने यः स्यात् Pt. 1. 327 'a friend in need is a friend indeed'. -6 Setting (as of the sun &c.); तेजोद्वयस्य युगपद् व्यसनोदयाभ्याम् Ś. 4. 1 (where व्यसन means 'a fall' also). -7 Vice, bad practice, evil habit; मिथ्यैव व्यसनं वदन्ति मृगयामीदृग् विनोदः कुतः Ś. 2. 5; R. 18. 14; Y. 1. 310; (these vices are usually said to be ten; see Ms. 7. 47-48); समानशीलव्यसनेषु सख्यम् Subhāṣ. -8 Close or intent application, assiduous devotion; विद्यार्थं व्यसनम् Bh. 2. 62, 63. -9 Inordinate addiction. -10 Crime, sin. -11 Punishment. -12 Inability, incompetency. -13 Fruitless effort. -14 Air, wind. -15 Individuality. -Comp. -**अतिभारः** heavy calamity or distress; सा मुक्तकण्ठं व्यसनातिभारात् (चक्रन्द) R. 14. 68. -**अन्वित**, -**आर्त**, -**पीडित** *a.* overtaken by calamity, involved in distress. -**आवापः** an abode of calamity; व्यसनावाप एतास्मिन् पतितानां स्वकर्माभिः Bhāg. 4. 22. 13. -**कालः** time of need. -**प्रहारिन्** *a.* 1 hurting, attacking, giving trouble. -2 striking (an enemy) in his weak point. -**ब्रह्मचारिन्** a fellow-sufferer. -**वर्गः** an aggregate of calamities; प्रकृतिव्यसनवर्गः Kau. A. 7. -**संस्थित** *a.* one who indulges in any whim.

व्यसनिन् *a.* 1 Addicted to any vice, vicious. -2 Unlucky, unfortunate. -3 Intently attached or excessively devoted to anything, fond of (usually in comp.); किं भूमृकटकरिथतिव्यसनिना व्यर्थं खुराः शालिताः Subhāṣ.

व्यस्त *p. p.* 1 Cast or thrown asunder, tossed about; विषज्योतिरुज्ज्वमणोद्गामरव्यस्ताविस्तारिदोः खण्डपर्यासितस्माधरम् Mal. 5. 23. -2 Dispersed, scattered; कल्पक्षेपकठोरभैरवमसद्-व्यस्तैरवस्तीर्यते U. 5. 14. -3 Dispelled, cast away. -4 Separated, divided, severed; ते युष्मासु समस्ताश्च व्यस्ताश्चैवेह सद्गुणाः Mb. 3. 1. 32; चतुर्युगेष्वथ व्यस्ता द्वापरौ महाधर्मिभिः Bhāg.

12. 6. 46; Śiva-Mahimna 4; हिमवति जलधौ च व्यस्ततोये गङ्गा V. 5. 22. -5 Taken or considered separately, taken singly (opp. समस्त); एभिः समस्तैरपि किमस्य किं पुनर्व्यस्तं U. 5; तदस्ति किं व्यस्तमपि त्रिलोचने Ku. 5. 72. -6 Simple un compounded (as a word). -7 Manifold, different. -8 Removed, expelled; शस्त्रव्यस्तसमुद्रदत्तविषयं लब्ध्वा तपस्तप्य Mv. 2. 19. -9 Agitated, troubled, confused. -10 Disordered, out of order, disarranged. -11 Reversed, upside down. -12 Inverse (as ratio); हृदाम्भसि व्यस्तवधूकराहते रवं मृदङ्गः ध्वनिधीरमुञ्चति Ki. 8. 43. -13 Pervading, inherent in. -**स्तम्** *n.* Rotation, turning; अयनपरिवृत्तिर्व्यस्तशब्देनोच्यते ŚB. on MS. 6. 5. 37. -**स्तम्** *ind.* Severally, separately, singly. -**Comp.** -**केश** *a.* with disordered or dishevelled hair. -**त्रैराशिकम्** the rule of three inverted. -**न्यास** *a.* rumpled (as a couch). -**पदम्** 1 (in law) a confused statement (of a case). -2 an un compounded or simple word. -**पुच्छ** *a.* having an extended tail. -**विधि** *a.* inverted rule. -**वृत्ति** *a.* the meaning of which is changed which has lost its force (as a word); व्रीडमावहति मे संप्रति व्यस्तवृत्तिरुदयोन्मुखे त्वयि R. 11. 73.

व्यस्यु *a.* Lifeless, dead; तैः स्पृष्टा व्यसवः सर्वे निपेतुः पुरौरुक्सः Bhāg. 7. 10. 59; व्यसुदेहसु तशोणितैर्विलिम्पन् Śi. 20.

व्यस्तारः The issue of rut or ichor from the temple of an elephant.

व्यस्तिका *ind.* With arms or legs spread asunder.

व्याकीर्ण *p. p.* 1 Scattered or thrown about. -2 Disordered.

व्याकुल *a.* 1 Agitated, perplexed, bewildered, distracted; शोकव्याकुल, बाष्प°. -2 Alarmed, troubled, frightened; वृष्टिव्याकुलगोकुल Git. 4. -3 Full of, overtaken by. -4 Intently engaged in, busy with; आलोकं निपतति पुरा सा बलिव्याकुला वा Me. 87. -5 Flashing, moving about; अन्तर्व्याकुलविद्युदम्बुद् इव यामभ्युदस्थादरिः U. 3. 4. -**Comp.** -**आत्मन्**, -**चित्त**, -**चेतस्**, -**मनस्** *a.* bewildered in mind, having a perplexed or distracted mind. -**लोचन** *a.* having the eyes dimmed.

व्याकुलयाति Den. P. To agitate, confuse, frighten.

व्याकुलित *a.* Agitated, distracted, confounded, perplexed &c.

व्याकुलीकृ 8 U. 1 To confound, bewilder, perplex. -2 To alarm, trouble. -3 To agitate, perturb.

व्याकुलीभू 1 P. To become perplexed or confused.

व्याकृतिः *f.* Fraud, disguise, deception.

व्याकृ 8 U. 1 To make manifest, clear up; नामहं व्याकरवाणि Ch. Up. -2 To propound, explain. -3 To tell, narrate; तन्मे सर्वं भगवान् व्याकरोतु Mb. 3. 310. 41. व्याकुर्यात् कः प्रियं वाक्यं यो वक्ता नेदृगाशयः Ki. 11. 41. -4 To separate, divide, decompose. -5 To analyse in general. -6 (With Buddh.) To predict (esp. future birth).